NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Kontrola potvrdzuje, že zdravotníctvo potrebuje systémové zmeny

Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ) SR ukončil prvú etapu prierezovej kontroly zdravotníctva. Zameral sa pri nej na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, na hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť pri nakladaní s verejnými financiami a majetkom deviatich koncových zdravotníckych zariadení (fakultné a univerzitné nemocnice), ktoré sú príspevkovými organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva (MZ) SR. Úrad počas kontroly postupoval v súlade s národnými, ale aj medzinárodnými štandardmi najvyšších kontrolných inštitúcií. S nedostatkami zistenými kontrolou boli oboznámené nielen kontrolované subjekty, ale predseda NKÚ SR Karol Mitrík o nich informoval aj ministra zdravotníctva Tomáša Druckera, pričom kontrolné zistenia hlavne v oblasti verejného obstarávania zdravotníckej techniky (ZT) odstúpi orgánom činným v trestnom konaní.

Zistenia NKÚ SR

Kontrolóri, ktorí preverovali obdobie rokov 2011 až 2015, najčastejšie poukazujú na porušovanie zákona o rozpočtových pravidlách, ktorý je pre nemocnice základnou právnou normou v oblasti vynakladania verejných zdrojov a hospodárenia s nimi. Kontrolou bolo totiž zistené, že neexistuje jednotný systém riadenia rozpočtov, čo neumožňuje ministerstvu zdravotníctva získavať informácie, na základe ktorých by mohol rezort vykonávať detailnú analýzu jednotlivých problémov, ich riešenia a premietania do príkladov dobrej praxe.

Kumulovaná strata v kontrolovaných deviatich štátnych nemocniciach dosiahla za celé kontrolované obdobie sumu viac ako 76 mil. eur. Najväčšiu nákladovú položku predstavovali náklady na mzdy, a tie sa pohybovali v rozpätí od 44 do 58 %, pričom za sledované obdobie vzrástli až o štvrtinu. Druhou najvýraznejšou položkou, ktorá sa v tomto období zvýšila, boli výdaje na nákup spotrebného materiálu, a to o 18 %. NKÚ SR upozorňuje ministerstvo na to, že tri nemocnice (FNSP B. Bystrica, FN Trenčín, FN Trnava) uzatvorili koncesné zmluvy v rozpore so zákonom, a to aj preto, že nemali na takýto krok súhlas vlády SR. Výrazným problémom je aj skutočnosť, že nemocnice pred uzatváraním nových zmlúv nemali vypracované analýzy uskutočniteľnosti, ktoré by preukázali lepšiu hospodárnosť a efektívnosť využitia verejných zdrojov prostredníctvom externého dodávateľa. Jednou z príčin, prečo nemocnice dosahujú zlý hospodársky výsledok, môže byť aj fakt, že ziskové pracoviská boli odštátnené bez toho, aby bola spracovaná dôsledná ekonomická analýza takéhoto kroku.

Kontrolované nemocnice dosiahli prebytok len v roku 2011, a to vďaka štátnej dotácii v celkovej sume 243 mil. eur. Kontrola ukázala, že rozpočty nemocníc sú viac-menej formálne dokumenty, pretože zo strany týchto zariadení sa skoro vôbec nedodržiavajú, pričom kontrolóri poukazujú aj na to, že už schválené rozpočty nevedia nemocnice naplniť z hľadiska ich doterajšieho fungovania.

Najvážnejším problémom pri hospodárení zdravotníckych zariadení je skutočnosť, že ku koncu roka 2015 vzrástli záväzky na sumu 604 mil. eur, čo je takmer o 27 % viac, než je hodnota celého majetku kontrolovaných subjektov. Na druhej strane nemocnice vykazovali pohľadávky voči odberateľom vo výške 94 mil. eur, pričom až 95 % tvoria pohľadávky voči zdravotným poisťovniam (podiel VšZP je až 76 %). Najvyššia kontrolná inštitúcia upozornila MZ SR aj na fakt, že nemocnice majú v priemere na 100 eur príjmu od zdravotných poisťovní náklady až na úrovni 122,59 eur.

Daniela Bolech Dobáková, hovorkyňa
Najvyšší kontrolný úrad SR, Priemyselná 2, 842 73 Bratislava
tel: +421 2 501 14 451, mobil:+421 918 765 103, e-mail: daniela.bolech@nku.gov.sk,
www.nku.gov.sk, twitter.com/NKUSR

Takmer štvrtina zdravotníckej techniky má viac ako 20 rokov

Závažné zistenia sa objavili aj v oblasti obstarania zdravotníckej techniky, pričom NKÚ SR sa sústredil len na techniku v obstarávacej cene nad 200-tisíc eur. Kontrolované subjekty k 31. 12. 2015 evidovali a mali v prevádzke celkom 218 kusov v tejto hodnote. Ich celková obstarávacia cena predstavovala 144,74 mil. eur (37 % z celkovej sumy za ZT). Viac ako polovica tejto techniky už bola odpísaná a takmer štvrtina z nej bola v prevádzke viac ako 17 rokov, pričom bola obstaraná pred rokom 1999, čo má za následok vysoké náklady na opravu. Napríklad oprava starého CT zariadenia sa pohybovala v rozpätí 400-750-tisíc eur. Najvypuklejšie je túto situáciu cítiť v UN Bratislava, kde je technika „zastaraná“ až na 84 %.

NKÚ SR konštatuje, že proces obstarávania vykazuje veľkú mieru netransparentnosti. Vo viacerých prípadoch sa víťazmi stali spoločnosti, ktoré predtým nemocnica oslovila kvôli stanoveniu predpokladanej hodnoty zákazky, v predstihu tak boli informované o cenovej úrovni, ako aj o zámere uskutočniť obstarávanie, čím oproti ostatným uchádzačom získali konkurenčnú výhodu. V iných prípadoch zase kontrolóri poukázali na neštandardné konanie potenciálnych záujemcov o verejnú súťaž. Až v 20 prípadoch si podklady vyžiadali viacerí záujemcovia (často aj výhradní dodávatelia danej ZT pre SR), ponuku však predložil iba jeden. Keďže medzi nemocnicu a výhradného dodávateľa vstupuje medzičlánok, vzniká riziko predraženia nakupovanej techniky. V nadväznosti na tieto zistenia kontrolóri upozornili na navýšenie ceny v rozmedzí od 32 % až do 167 %.

Z tohto dôvodu úrad smeruje rezortu zdravotníctva odporúčanie jasne určiť postup pri obstarávaní zdravotníckej techniky, aby sa okrem iného samostatne realizovali nákupy ZT a zvlášť stavebné úpravy. Nemocnice totiž často obstarávali techniku ako súčasť celkovej zákazky spolu s ďalšími časťami (napr. stavebnou časťou), a tak sa nedá jednoznačne špecifikovať a posúdiť cena techniky.

Výsledky kontroly

Po oboznámení sa kontrolovaných nemocníc so zisteniami kontroly vzniesli UN Košice a FN Trnava písomné námietky. Na základe ich preverenia bola jedna námietka (UN Košice) akceptovaná a zapracovaná k protokolu ako dodatok. Následne boli protokoly prerokované a NKÚ SR subjektom uložil prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

Čiastková správa s výsledkami kontroly NKÚ SR bola zaslaná trom najvyšším ústavným činiteľom, ako aj príslušným parlamentným výborom, Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Vzhľadom na závažné zistenia, kde kontrolóri upozorňujú najmä na fakt, že je výrazný rozdiel medzi nákupnou cenou zdravotníckej techniky zo strany víťazného dodávateľa a cenou, za akú daný prístroj zakúpila nemocnica vo verejnej súťaži, NKÚ SR odstúpi protokoly z piatich nemocníc (UN Bratislava, UN Košice, FN Trenčín, FNsP Prešov, FNSsP B. Bystrica) orgánom činným v trestnom konaní.

Kontrolované nemocnice:
Fakultná nemocnica s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica
Fakultná nemocnica Nitra
Fakultná nemocnica s poliklinikou Nové Zámky
Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina
Fakultná nemocnica Trnava
Fakultná nemocnica Trenčín
Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov
Univerzitná nemocnica Bratislava
Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice

Daniela Bolech Dobáková, hovorkyňa
Najvyšší kontrolný úrad SR, Priemyselná 2, 842 73 Bratislava
tel: +421 2 501 14 451, mobil:+421 918 765 103, e-mail: daniela.bolech@nku.gov.sk,
www.nku.gov.sk, twitter.com/NKUSR